

„Дармаеды й скнары“ — спадарожнікі камунізму

Як паведамляе савецкая преса, у канцы жнівеня сёлета ў Маскве адбылася нарада працаўнікоў прокуратуры, міліцыі, суду і кіраўнічага складу камсамолу, прысьвеченая адзінаму пытанню — «узміненню змаганьня з дармаедамі». Разглядаючы вынікі працы нарады, «Комсомольская правда» з 28. 8. 1960 роўбіц з гэтага нагоды наступнае, даволі паказальнае прызнанне:

«Нарада паказвае, што бязылітаснае змаганье з лодырамі ѹ дармаедамі — насыпешае пытанье. Ясна, што міліцыя і судовыя ворганы адны з гэтым не ўправицца. У наступе на дармаедаў павінны прыняць удзел усе камсамольскія й іншыя грамадзкія арганізацыі, уся грамадзкасць».

Сядро заганаў і недахопаў сучаснага савецкага грамадства, называемыя ў дакладзе кіраўніка аддзелу прапаганды ѹ агітацыі ЦК КПСС Л. Ільічова, дармаедства ѹ скнарства выведзеныя на першую месец, а змаганье з ім называецца першым дзяржайным заданнем. Патрабаваўшы ад партыйных арганізацыяў «карэннага паводу па пытанью пра паганікі ѹ агітацыі», Ільічов заявіў: «Мы павінны вясці змаганье супраць лодыраў і дармаедаў, супраць тых, хто не працуе, а есьць, даваць зыншчынны адпор прыватнасцікамі тэндэнцыям, апалітычнасці, рэцыдывам нацыяналізму, рэлігійным забабонам і іншым правямым буржуазнай ідэяллёгіі» («Правда», 10. 9. 60).

Таксама ѹ савецкая преса апошнім тыйднямі перапоўнена матар'яламі, прысьвеченымі змаганью з дармаедамі ѹ скнарамі. Падобна да праславутых кампаній змаганья «вограмі народу», цяперашняя савецкая преса пярэсціца загалоўкамі, поўнымі нянавісці ѹ нагонкай супраць собсکіх грамадзян. «Ганьба дармаедам!», «Вон, дармаеды, з нашага шляху!», «Хай гарыць зямля пад ногамі дармаедаў!», «Закончыць з агітацийскім перажыткамі мінуга! — парамызмам, рэвактам, утрыманствам!», «Прымусіць іх да працы!», «Дармаеды ѹ гультай на толькі бескарс逞ыя, але ѹ шкоды для нашай бацькаўшчыны людзі!», «Дармаеды — да ганебнага стаўта!», «Хопіц далікатнічаць!» і г. д. Гэта толькі частка характарных прыкладаў з апошніх нумароў «Правды» ѹ «Комсомольской правды». Аб «дармаедах і махлярох» у савецкай грамадзкасці змушаны быў і Хрушчоў гарыцы, выбраўшы для гэтага мэты ѹ зусім удалую нагоду вугорскай прымесловай выстаўкі ў Маскве, якая была быцьмі бы скрэвым прыкладам перавагі сацыялістычнага ладу над капіталістичным.

Аб наяднасці ѹ савецкім грамадстве паразытных элементаў, дармаедаў і скнараў ды аб неадходнасці вясці змаганье з ім, савецкая преса пісала ўжо й раней. Аднак-ж я падніятая цяпер кампанія змаганье з ім, апрача грандыёнага размаху, мае ѹ іншыя характары асаблівасці. Галоўныя з іх:

1. Новы ў азначэнні паразытизму

Дасоль да паразытнага элементу савецкага грамадства афіцыйная зацікалася наступнымі катэгорыі савецкіх грамадзян: сплюнкіяны й дробныя перапрадаўцы рынку, прыватныя прадпрыемцы і гэтак называемыя шабашнікі (што працуе на прыватныя наём), дарослыя «бабікі» — галоўным чынам дзеці кіраўнічай верхавіны ѹ выдатных сплэціяльстых, якія жывуць на ўтрыманьні бацькоў, іншыя грамадзяне, што не займаюцца грамадзкай карыснай працай (што не належань да службы дзяржавы, ка-апрэратыву, калгасу) і якія жывуць на сядркі з наведамых крыніцаў. Але ў вапошні часы савецкая преса, асабліва сатырычна, цэнтральная маладёжная, а таксама ѹ «Літературнай газеты», усё часціц бярэ пад рэзкі абстэрн паразытизму, дармаедства і скнарасць выдатных як пра службе так і пансыянаўных прадстаўнікоў кіраўнічага, партыйнага слоў, якія ўрастайць у камунізм на-мераныя толькі разам з собсکімі дачамі, аўтамабілімі, спадчыннымі пэнсіямі ѹ «саліднымі сберкніжкамі». Так, прыкладам, у артыкуле «Морда мешчаніна», на-друкаваным у «Літературнай газете» з 30. 7. 60, Л. Ліхадзею, апісавшы зыдзірскую мараль і дзеяніні ѹя выпадкова скаваных з ініцыяламі высокапастаўленых асоб савецкага грамадства, робіц наступны абагульчэнні вывад:

«Я бачыце, справа ўжо на толькі ѹ собсціках працы тыпу «ня бі ляжачага». Ня вымерлі яшчэ жывыя стварэнні, што прыўмаюць ад грамадства згодна поўнасцю законным разнарадкам даволі паважныя даброты, і якія бачаць свой контакт з грамадствам толькі ў гэтым. Ім ня треба «выкручвацца», здабываючыя круглякі. Для іх зъяўляюцца брыдкімі ўсякімі машина-ці.

Але ѹ гэтых жывых стварэнні ѹ ёсьць свая, трэба сказаць, поўнасцю гісторычна лёгіка. Яны хочаць узаконіц свае пагляды. Яны хочаць атрымоўваць барышы з усяго, да чаго толькі не датыкнуща. Яны хочаць барышы з дачы, з пасады, з грамадзкага пала-жэнія. Яны хочаць прыцягнучыя ѹ камунізм выпрабаваныя капиталістычны спосаб размежаванья, замацаваўшы яго за сабой на век».

Для апраўдання свайго паразытнага спосабу ѹісанаваныя гэтая «жывучыя стварэнні», паводзяць цверджаніні газеты, добра засвоілі стары, даволі паўнаважкі лёзунг: «За што змагаліся?» і мочна за яго тримацца.

Як ведама, у Савецкім Саюзе гэты «лэзунг» ужо даўно ўзаконены аргументам для афіцыйнага апраўдання прывілеванага жыцця старых ревалюцыйнікаў, «герояў айчыннай вайны» ды шматлікіх заслужаных дзеячоў савецкага міністру.

Пры гэтым газета выступае ѹ супраць пашыранай практикі ўвекавечанняні матар'яльных прывілеяў патомству «заслужаных» продкаў, у якіх часта высьценна думка аб tym, «що за службу грамадству даюць проста зарплату, а не спадчынны майярат». Да характарыстыкі «марксістага» скнары, які засвоіў праўлы за свае мінулыя заслугі пажыццёва — я «яўна ѹ законна, пад адкрытым не-бам даіць грамадству», г. зн. вясці жыццёў паразыту, «Літературная газета» дадае: «За ягоным злоным дамовым дарвінізмам зъяўляе, як чистая цукірніца, паважная, паголеная морда мешчаніна, які мроіць, як найхутчай узаконіць пажыццёў па заслугах зъяўленія».

Такі «грэх», як скнарская ѹ прыватнасцьніца пыхалёгія ніколі не пакідаў савецкіх грамадзян, уключочыя ѹ кіраўнічы пласт савецкага грамадства. Аднак з пракламацый Хрушчовам прынцыпу матар'яльнай зацікаўленасці, як асноўы размежаванья пры сацыялізме, пад гэтую ганьбованую пыхалёгію падведзене тэарэтычна база. І гэта хутка дало свае вынікі. Як бачна, ідэя ѹзроўня савецкіх грамадзян, у размены кіраўнічай верхавіны, аказалася не на вышыні, а гэтак звана грамадзянка — кіраўнічы пласт грамадства — стаўся ѹзорам хіцівасці й нажыў.

І савецкая кіраўніцтва, інсіпіраваны новы паход супраць паразытных элементаў ѹ СССР, для адных (собсکіх кадраў) патрабуе ўзмасцненна ідэяллёгічнага выхаванні, для іншых, што стаяць вонкі ўплыву «грамадзкасці» — срэгіч мераў прымусу. Іх, як піша «Комсомольская правда» з 25. 8. 1960 г., «...треба судзіць срэгіч судом і на аснове прымуса да гэтага суду прымусова высылальніца на цяжкія працы ѹ аддаленых мясцоў».

Тая самая газета ѹ рэдакцыйным артыкулем піша: «Варта падумыць, аў ужыцці адміністрацыйных санкцыяў у дачыненіи да закаранельных лодыраў і дармаедаў».

У пляне гэтых двух шляху змаганьня з дармаедамі ѹ ѿціў і разъвівава ѡціў кампанія прадпрыемцаў вакол гэтай праблемы.

У ходзе гэтай кампаніі прабівающа яшчэ адна цікавая дэталь, што кідае выразнае съявіло на савецкую запраўднасць. Як вядома, пасля абвешчання Хрушчовам уступу савецкага грамадства ѹ пэрыяд разгорнутага будаўніцтва вакол гэтай праблемы.

У ходзе гэтай кампаніі прабівающа яшчэ адна цікавая дэталь, што кідае выразнае съявіло на савецкую запраўднасць. Як вядома, пасля абвешчання Хрушчовам уступу савецкага грамадства ѹ пэрыяд разгорнутага будаўніцтва вакол гэтай праблемы.

(Заканчэнне на 3-й бач.)

Масква супраць эўрапейскай інтэграцыі

(Працяг з 1-й бач.)

еканамічната жыцця ѹ пыхалёгічнага складу, што выйляеца ѹ вагульнасці спэцыфічных асаблівасціў нацыянальнай культуры. І гэта ўсё прыхільнікі ідэі заходнезўрапейскай інтэграцыі намагаюцца зышчыць адных замахам!

Не кранаючыся іншых аспектаў актуальных савецкіх засыпраўту що да руху заходнезўрапейскай інтэграцыі, зъвернем толькі ўвагу на апошнія заўбагаці. В. Княжынскага.

Паперша, съмешным зъяўляецца гэта аўбінавачынне В. Княжынскага заходнезўрапейскіх гісторыкаў у служэні «імпрыялізму», у пераўтварэнні гісторычнай навукі ѹ палітыку дні, у хвалашванні гісторыі ўзрэпейскіх народоў. Ідэя ѹзрапейскай інтэграцыі заўродаў зъяўляеца ѹ высокай ідэяй, што даўгу заўбагаці.

Падругое, як пэрфідана выглядае «абарона» В. Княжынскага нацыянальнай праваў заходнезўрапейскіх народаў на фоне савецкай рэчайсці!

Возьмем найперш эканамічны бок разыўца падсавецкіх народоў. Як, пайменна, там вызначаючы гэта «нацыянальная суверэністка», калі эканамічнае жыццё падсавецкіх народоў вырашаета дыктуеца адным цэнтрам, калі ўрад зусім ня лічыцца з эканамічнымі інтэрэсамі пасобных рэспублікі ці народоў, калі народы ня маюць права узмешчвацца ѹ эканамічнай палітыку партыі. У гэтym кірунку апрацоўваючыя цяпер асноўнай тэматыкай так званай «народнай демакратыі» такім спосабам.

Ня впадае закранаць пытаньня нацыянальна-культурнага разыўца падсавецкіх народоў і нацыянальна-культурнага разыўца падсавецкіх народоў, бо ў запраўднасці таго, калі народы ня ведаюць саракадавым атынаныяльным змаганьнем партыі, з тым на-

народаў і нацыянальнасці ѹ пытаньням, якое пера-живяючы падсавецкія народы, у тым ліку і народы краінаў «народнай демакратыі», калі не азэнамлена з актуальным пастулатам партыі: «выкараніць на-цыянализм падсавецкіх народоў да пэчэн».

З радыевай хвалі «Свабода»

Сацыялістычны пэўдарэалізм

Бяручу ѹ спрошчаным выглядзе, са-цыялістычны рэалізм, апрача іншых народных песьняў (эксплятуацца і фальклёр, калі трэба), і атрымалася ідэялія.

Хвалышыца съпяваючы жаваранкі Кандрата Крапівы. Атрымалася сацыялістычны лубок — результат пэўдарэалізму. І толькі адно-адзіннае месца ў п'есе абуджае вас ад летаргічнага сну сацыялістычнага рэалізму, наставае ўзяцца ўзьнікненіем сацыялістычнага пэўдарэалізму: «Кабета» (эпізайдычна постаць-чын у п'есе) зьбіраецца на працу, бярэ ў руку сякеру, прабуе пальцамі лязо (выхадзіць у на-дзелю!) — секчы хмызняк на лузе.

Так прагаворваеца часамі сацыялістычны пэўдарэалізм. Асабліва прагаворвающа савецкіх народнікаў, якіх падставе на п'есе пісьменніка Аляксея Кулачоўскага «Дабрасельцы»: «Фатаапарт пісьменніка вельмі-ж дакладна выявіў, ахапіў савецкую рэчайсць, бацца із спадарыўніцай, якія засыпраўтваюцца ѹ п'есе».

Сацыялістычны пэўдарэалізм, імкнучыся навонкі быць аб'ектам на справе падрабляе, хвалішыце ѹ вадоўках выпадках зноў-такі хвалышывае. На падставе гэтай бязь ніякай нацяжкі аналёгіі, сацыялістычны рэалізм можна было-б называць пэўдарэалізмам. Сацыялістычны пэўдарэалізм, імкнучыся навонкі быць аб'ектам на справе падрабляе, хвалішыце ѹ вадоўках выпадках зноў-такі хвалышывае.

Сацыялістычны пэўдарэалізм, імкнучыся навонкі быць аб'ектам на справе падрабляе, хвалішыце ѹ вадоўках выпадках зноў-такі хвалышывае.

Куды большы «кілі» мы знаходзім ў другой п'есе Крапівы «Канец дружбы», напісанай у 1933-м годзе. Калі першая п'еса — бытавая, дыгтая, ідэялістичнае кілі, вонкі вадоўках выпадках зноў-такі хвалышывае.

Вось перад намінавае п'еса Крапівы «Пляю ја жаваранкі». Крапіва — таленавіты аўтар, з немалой, цікавай літаратурнай спадчынай, іспытаваны на п'есы — пісьменнік, нават сацыялістычны пэўдарэалізму: «Пляю ја жаваранкі» — вынікай п'есы — пісьменнік жаваранкі, які засыпраўтвае разлажэнні народнага жыцця, які засыпраўтвае разлажэнні народнага жыцця, які засыпраўтвае разлажэнні народнага жыцця, які засып

Сярод ахвяраў бальшавізму ёсьць беларускія пісменынікі, замардаваныя, расстраляныя, загінутыя на Далёкай Пойначы. Ёсьць таксама і тыя, што вярнуліся на бацькаўшчыну пасля дойгіх год савецкай катаргі фізычна й духова пакалечанія.

Ахвяры бальшавізму гэта і тыя, што ў часе яжоўшчыны перажылі ўсякія рэпресіі й зьдзекі партыйных бюрократаў, дайшы із ступені вар'яцтва й вырванія назаўсёды з літаратурнай нівы.

Пра апошніх цяпер і будучы мае ўспаміны.

I. ВІКТАР КАЗЛОЎСКІ

Было гэта ў 30-ых гадох... Малады пазіт Віктар Казлоўскі — прыгожы сялянскі хлапец — прыехаў ў Менск вучыцца. Густыя каштанавыя валасы акуратна зачесаныя ўтару роўнымі хвалімі. Часам ён задумаваецца. І тады ў ягоных блакітна-зялёных вачах быццам-бы адбываўся колер лясных вазёраў. Прыяцелі звамі Казлоўскага прости, ласкова — Віктара.

Віктор вызначаўся сваёй сціпласцю і рэдка выступаў на літаратурных вечарох. Чытаў ён свае вершы, як сельскі дзячок, спакойна й выразна — нараспей. У голасе, аднак, вычувалася задушэнная цяплюніца.

Цяпка сказаць, як развязаўся-бі вырас талент, калі-бі Казлоўскі жыў у іншых, рожней.

не савецкіх умовах. Можна адно скажаць: паэт ня меў-бы трагічнай развязкі...

З Віктарам Казлоўскім я часта сустрэцаўся ў гутары. Апошнім часам ён, як я заўважыў, у характеристы зъяніцца, стаўся недаверлівым, скептычным. Трымаўся неякім збору, асона ад сваіх калегаў пісменынікаў. І гэта зразумела. Час той быў няпэўны, трывожны. Пачаліся масавыя арышты. У сьпіс «вограў народу» трапілі ў ягоныя сбры. Казлоўскі насыціроўкі, адышоў ад усіх, замкнуўся ў сябе. Паглыбіўся ў свае творчыя пляны. Шмат пісаў.

Ен друкаўся ўжо ўсіх менскіх часопісіх і газетах. Рыхтаваў адзін за адным зборнікі вершаў. Некта з маладых навет пакліп: «Вашыш, які Казлоўскі! Верши, як бліны, пяча!»

Ня ў добры час пажартавалі. Не давялося Казлоўскому далей пісаць...

Як толькі я вярнуўся з падарожжа да дому і наведаў Менскі Дом Пісменыніка, міне папярэдзілі «Казлоўскі быў у вар'яцкім дому». Гаварэце зь ім асьцяці.

За шклянкай гарбаты, ён расказаў мне сумную гісторыю. Дойгі час ня меў працы. У выдаўцстве німа Цішкі Гартнага. Яго арыштавалі. Сядзіць цяпер бюрократы. Кнігу выдаць нельга. Падазроніца. Прычынкі да кожнага радка. А пераклады? Пераклады, навет і мастацкую прозу, хапаюць бухгалтары й сакратары. А табе не давяраюць. Вось і жывыя як хочаш. І гаспадніна штодня сварыца — патрабуе кватэрнае платы. І пазыціў німа ў каго. А тут яшчэ сябры, як жабраку, рубля даюць:

«Вазмі, кажу, купі сабе хлеба.»
Хацеў пайсці на працу чарцёжніка. Трэба-ж хоць што зарабіць. Ды вось ня прымаюць. Чаму-ж тога пісменынік пяро хоча на цыркуль мяняць.
Што ні дзень, дык горш. Нэрви ня вытрималі.

Да каго-ж звязрнуча, як не да старшыні Саюзу Пісменынікаў — пытаемца Казлоўскі. Пайшоў да Клімковіча. А той і слыхаць ня хоча. «У міне тут, кажа, не сабес. Звязрнечеся ў Літфонд!»

Там міне, прайда, дапамагалі, дали паўсогті. Але ці гэтыя гробы надоўту? Потым ізноў, як кажуць, кладзі зубы на Казлоўскага перавезлы ў Менску ў Малаполіцу. Пайшоў я другі раз да Клімковіча з просьбай накіраваць міне на якую-

7. 1960).

Падсумоўваючы, можна зрабіць на-

вансія, без адрыву ад земляных працаў, прадугледжаных на Калыме.

Папаўшыся сюды, я хутка прыладзіўся да Сяргея Й Рабіновіча. Дабіца, каб нас пасялілі ў вадні зямлянцы й вартавалі разам, было нічялка. Пасля амносты лягер апусціц. Нас буйных злачынцаў, засталося тут якіхсьцы тисяч з дзесяці. Начальства памякчыла ѹ дазволіла стварыць ударную брыгаду ў складзе трох чалавек, вызначыўшы нам персанальнага канвойнага з добрым аўтаматам. Зрэшты, у нашай брыгадзе ўдарна працаў адзін Сяргей, які лічыў, што неабходна садзейнічаць набліжэнню цудоўнае будучыні. Мы з Рабіновічам з прычыні старасці адставалі ад яго.

Сяргей заўзята ўкараниўся ў нас прынцыпі новай маралі. Пайку хлеба з 400 грамамі, якую я атрымоваў штодзённа, складвалі з аналігічнімі пайкамі май прыцяліць. Усім гэтым хлебам загадваў у нас Рабіновіч, і, калі надыхаўся ўбедні час, мы 1 кг 200 гр дзялілі на тры часткі.

— Якай з гэтага карысьць? — дзівіўся я. — Ўсяроўна кожны зъядзе свае 400 грамамі і наўсет міншы, таму што Рабіновіч тайком адкусвае па кусочку ад чужых паек.

— Нічога, нічога! — падбадрэўраў міне Сяргей. — Ня пайка дарагая, а дарагі прынцып роўнага размеркавання прадукту.

Аднойчы, выгрэбаючы лапатай мёрзлую замлю, я трапіў мамент:

— Скажоце, Сяргей, што піша із сталіцы вони паважаны папа?

Той із штучнай абыякавасцяй пасінку плячыма:

— Мы не перапісваємся, літаратар (міне за былу прафэсію прапавялі тут літаратарам). Бабка паведамляла неяк, што яго павысілі на пасадзе.

— Вось бачыце, Сяргей! — усклікніў я, цешацься з магчымасці пагутарыць на хвалюючую міне тэму. — Бачыце, якіх вышыні ў дасягнуў гэты дзяржакуны дзеяч! Можаце ня сумляваци ў майшы шчырасці, я люблю вішнага бачыку даўнай любоўю. Для міне дарагі Эмельян Пугачоў, перавернуты ў Аляксандра Суворава, грукат танкай па бруку, вар'яцкі роў радыярпрадуктараў — уся вышуканая нязграбнасць герайнай нашай эпохі, якая йдзе па зямлі, звінічы ардэнамі й медалямі.

Не разлічыўшы на паблажку, я прасіў толькі таго, каб міне дазволілі, улічваючы крэтыку, хацеў ў эпілёгу зрабіць некаторыя папраўкі, якія-б паказалі ў вадпаведным съявіле некоторыя май персанажы (дзецизабойца Рабіновіч, дывэрсант Сяргей і ягоная суудзельніца Каця, што запозна зразумела свае памылкі й за гэта растапаная нагамі абуранага народу) хоць і былі пакараныя паводле заслугаў у май паклённіцкім творы, аднак не раскрытыя да канца ў сваіх реакцыйнай аснове.

Не разлічыўшы на паблажку, я прасіў толькі таго, каб міне дазволілі, улічваючы крэтыку, хацеў ў эпілёгу зрабіць некаторыя папраўкі, якія-б паказалі ў вадпаведным съявіле некоторыя май персанажы (дзецизабойца Рабіновіч, дывэрсант Сяргей і ягоная суудзельніца Каця, што запозна зразумела свае памылкі й за гэта растапаная нагамі абуранага народу) хоць і былі пакараныя паводле заслугаў у май паклённіцкім творы, аднак не раскрытыя да канца ў сваіх реакцыйнай аснове.

Не разлічыўшы на паблажку, я прасіў толькі таго, каб міне дазволілі, улічваючы крэтыку, хацеў ў эпілёгу зрабіць некаторыя папраўкі, якія-б паказалі ў вадпаведным съявіле некоторыя май персанажы (дзецизабойца Рабіновіч, дывэрсант Сяргей і ягоная суудзельніца Каця, што запозна зразумела свае памылкі й за гэта растапаная нагамі абуранага народу) хоць і былі пакараныя паводле заслугаў у май паклённіцкім творы, аднак не раскрытыя да канца ў сваіх реакцыйнай аснове.

Забітая й забытая

(УСПАМІНЫ)

Навіна ўразіла і ўзрушыла больш, небудзь працу. І вось тут я пазнаў бяздущнага бюрократа. Ён міне літаральна вытуроваў з свайго габінту. Але я наважыўся змагацца за сваё існаванье. «Ня выйду адсюль, — кръчоў я, — ня выйду. пакуль вы міне не дасцёп працы!»

Клімковіч пачаў лаціц мяне, абзываў вар'ятам і нарошце выклікаў хуткую дапамогу. Вось гэта. Напэўна хочаш уячы ад міне. Так... Я для ўсіх тут — вар'ят...»

Ягоны голас быў усхаўлявавы, прыцуды шаны болем і крътудай.

Міне было вельмі шкада Віктору, які абымаючы яго, супакоі. «Ат, хай што яхочуць гавораць. Я ня слыхаю людзей і не міне пазыціяў.»

У вачох Казлоўскага заблішчоў вясёлы агенчык. «Дык, значыцца, мату давярца, як сібру! — радасна сказаў ён, сірокаючы міне рукую. — Ну, дык хадзем да мяне. Пагутарым!»

Я згадзіўся ў пайшоў зь ім. А ў душы май, прызнацца, нарастала мяшанае пачуцці — і жалю ў трывогі.

Жыў ён на ўскрайніне гораду. Маленькі цесны пакойчык. Зь бедным абсталяваннем: стол, зздлік, ложак, шафа й рукоўнікі. Этажэрка з книгамі. Кнігі таксама й на стале, на шафе, на вакне, пад ложкам, пад матрацам. Віктар распаль прымус і пастаўі чайнік з вадой.

За шклянкай гарбаты, ён расказаў мне сумную гісторыю. Дойгі час ня меў працы. У выдаўцстве німа Цішкі Гартнага. Яго арыштавалі. Сядзіць цяпер бюрократы. Кнігу выдаць нельга. Падазроніца. Прычынкі да кожнага радка. А пераклады? Пераклады, навет і мастацкую прозу, хапаюць бухгалтары й сакратары. А табе не давяраюць. Вось і жывыцца.

Далей Казлоўскі падаў некалькі эпізодаў із свайго побыту ў Жоўтым доме і на заканчэніне горка сказаў:

— Цяпер я на волі. І сталася яшчэ горш. Нідзе не даюць працы. Маіх вершоў ні друкуюць. Вось напісаў новую пазыму таксама ляжыць мёртвым капіталам. Рэдактары баяцца, каб «чаго на выйшла». Лепш ні знацца з вар'ятам — падвядзіце пад чужы манастыр. І толькі якія-чыннае — абыцаюць. Абыцаюць, а я друкуюць. Чаму-ж тога пісменынік пяро хоча на цыркуль мяняць. Што ні дзень, дык горш. Нэрви ня вытрималі.

Да каго-ж звязрнуча, як не да старшыні Саюзу Пісменынікаў — пытаемца Казлоўскі. Пайшоў да Клімковіча. А той і слыхаць ня хоча. «У міне тут, кажа, не сабес. Звязрнечеся ў Літфонд!»

Там міне, прайда, дапамагалі, дали паўсогті. Але ці гэтыя гробы надоўту? Потым ізноў, як кажуць, кладзі зубы на Казлоўскага перавезлы ў Менску ў Малаполіцу. Пайшоў я другі раз да Клімковіча з просьбай накіраваць міне на якую-

як там лячылі хворага, я ня ведаю. Праз падўгода Казлоўскі вярнуўся ў Менск. Я ўбачыў яго ў Доме Пісменынікаў і не пазнаў. У пакамечаным пінжаку, з вялікай барадой і ўскалмачанымі даўгімі валасамі стаяў перад мной нейкі незнаймы чалавек.

— Кастусь, не пазнаеш? — сказаў ён мне. І тут па голосе я адразу пазнаў: Казлоўскі! Віця! Я працягнуў руку. На міне глядзеў зусім іншы, ня той Казлоўскі, якім я гутары апошні час.

Ён, захлынаючы сібру, зімінікі, дзікія блукаючы вачыма, пасыпешна расказаў пра Москву, палахліва аглядаўся, вярзіў наяўліцы ба, што яго нібыта хацелі вылучыць на высокас становішча; што ён некалькі тысяч контэррэвалюцыйна-рэформавых хаварахаў і паставіў на ленінскі шлях і што ўсе цырульнікі ў Менску ў змове з Клімковічам, і хоць ў яго заўрэзца.

Я ня мог далей слухаць, я ня мог глядзець на ягоны скрыліўшы твар. Да ча- го давялі! Жудасна.

2. ІЗРАІЛЬ ПЛАУНІК

На менш трагічна скончыў свой творчы шлях другі пазіт — Ізраіль Плаунік. Ён — родны брат ведама нашаніцца, беларускага пісменыніка Зымітрака Бядулі.

У 1926 годзе Ізраіль Плаунік выдаў разам з Сяргеем Дарожным супольны зборнік вершаў «Звон віясны». Вершы Плауніка змяшчаліся ў менскіх пэрыядычных выданнях. Іх пазіт-лірыкі ён падаў наядзе, і, напэўна, кацілі яго на тая славутая «сталинская эпоха» быў-бы ў шэрагах добрых пісменынікаў. Нельга сказаць, што ўмовы творчысці Ізраіля Плауніка былі лепшымі за тых ў

Беларусы Нью Ёрку дэмантруюць

Усім ведама, што на 15 Асамблею Задзіночаных Нацыяў прыехаў у Нью Ёрк мэгапон ськіраваў больш за 2000 людзей з 19 верасня сам Хрушчоў ды прывёз з сабою ўсіх «гаўляйтэраў» паняволеных расейскім камунізмам народу, у тым ліку і сакратара КП Беларусі К. Мазурава.

Калі Хрушчоў быў у Амерыцы якраз год таму як афіцыяльны госьць Задзіночаных Штатаў Амерыкі, дык амэрыканскім грамадзянам, што паходзяць з краін пазней залезнай заслоной было ня надта зручна дэмантрыцай пратэставаць супраць прысутніці «ката Будапешту» ды галоўнага віноўнага ў вынічэні мільёнаў Беларусаў ды іншых

шыні Галоўнай Управы БАЗА, які праз дэпартыцыяў, наглае русыфікацыі, эканамічнага прыгону ды каляніяльнай экспліятацыі;

адначасна заклікаючы ўсіх Беларусаў узяць удзел у дэмантрацыі перад будынкам Mісі Савецкай Беларусі пры АЗН, адрес — 6 East 67th Street, New York City.

Масавае пікетаванье Беларусы наладзілі 22 верасня 1960, нажаль і тут па-клубы?» ды шмат іншых.

Беларусы ў парадзе неслі плякаты з наступнымі надпісамі: «Свабода Беларусі», «Кат Беларус, ты нас не пахаваш», «Суінаванье з савецкім злачынствамі», «Хрушчоў, чаму беларускія цэрквы ператварыў на камуністычныя краіны пазней залезнай заслоной было ня надта зручна дэмантрыцай пратэставаць супраць прысутніці «ката Будапешту» ды галоўнага віноўнага ў вынічэні мільёнаў Беларусаў ды іншых

Назаўтра Беларусы таксама ўзялі ўдзел у дэмантрацыі як і ў ваўтрак пасля абеду перад будынкам Задзіноч-

шыні Галоўнай Управы Беларусы наладзілі 22 верасня 1960, нажаль і тут па-клубы?» ды шмат іншых.

Фрагмент з дэмантрацыі Беларусаў перад будынкам Mісі Савецкай Беларусі пры АЗН, 22-га верасня сёлета ў Нью Ёрку.

Ліцця адсунула дэмантрантаў на рог 67-й вуліцы й Пятай Аўгусту.

Аб пікетаванні Mісі Савецкай Беларусі пры АЗН Галоўная Управа БАЗА была выдана адумысловыя прэсавыя камунікат, які быў разасланы ўсім газэтам Нью Ёрку. У камунікаце гаварылася — калі й чаму Беларусы будуть дэмантраваць ды якую ролю грае Мазураў у паняволенай Беларусі.

На асаблівую ўвагу заслугоўваючы Беларусы Нью Ёрку й Нью Джэрсі што ў нядзельнім парадзе ўзялі масавыя ўдзелы ўздэл, хаяя шмат каго нехапала ў радох беларускіх калёнаў, а асабліва «патрыёт» і навучоных палітыкаў... Таксама трэба адзначыць, што на браілі дызайнеры паняволеных народоў на ўсіх паняволеных народоў.

Нашым заданнем, працягваў Віцэпрэзідэнт, будзе стаяць не за «статус кво», а за пашырэнне славоды на ўсіх паняволеных народоў. Навязаючы да прыезду Хрушчова, ён сказаў, што Хрушчоў будзе выступаць на цыперашні сесіі АЗН як адват палітыкі, якой на фактах засэды быў супраць, ён будзе гаварыць пра мір, славоду, незалежнасць, антыкаляніялізм і г. д., — абы ўсім, супраць чаго якраз ідзе камунізм.

Пасля прамовы Віцэпрезідэнт правёў даўжэйшы час з прадстаўнікамі ды цікавіся проблемамі пасобных нацыянальных арганізацый. У сустрэчы із старшынём Галоўнай Управы БАЗА сп. К. Мерляком, ён прыпомніў, што яго ў Архіпелігіі Васілій прыбыў на Капітолію прыблізна 2 гады таму, ды карыстачы з нагоды перадаў нашаму Уладыку прывітаныне, а таксама і ўсім сібром Беларуска-Амерыканскага Задзіночання, уручаючы сваю фатаграфію з адумысловым дэйцвіем.

А гадзіне 11-й усе дэлегаты былі прыняты ў Белым Доме Прэзыдэнтам Айзэнгаўерам.

Прэзыдэнт Айзэнгаўер, звяртаясь да прысутніх, гаварыў: «Вітаю вас у

Беларускія калёны на дэмантрацыі супраць прысутніці Хрушчова ў Амерыцы, што адбылася ў нядзельні 18-га верасня сёлета ў Нью Ёрку.

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паходжання ПРАТЭСТУЕМ:

народу (аднак адбыліся пратэсты), якраз у той час, калі Асамблея дэмантрацыі ў мітынгу), дык гэтым разам справа выглядала ѹніка, бо Хрушчоў прыбыў у Нью Ёрк як шоф дэлегата:

Дзяля таго, што Мазураў, сакратар КП Беларусі, у Нью Ёрку — Галоўная Управа БАЗА выдала да Беларусаў заклік, у якім гаварылася:

«Мы, Беларусы й Амерыканцы беларускага паход